

**Ковенсияи байналмилалӣ дар бораи барҳам
додани тамоми шаклҳои таъбири наҷодӣ**

*Бо резолютсияи 2106 А (XX) Ассамблеяи Генералӣ аз 21 декабри соли 1965
қабул ва барои имзо ва тасдиқ боз шудааст (4 январи соли 1969 мутобиқи
моддаи 19 эътибор пайдо намудааст)*

Давлатҳои аъзои ин Конвенсия,

бо назардошти он ки Оинномаи Созмони Милали Муттаҳид ба принципҳои шаъну шараф ва баробарӣ, ки хоси ҳар як инсон мебошанд ва тамоми давлатҳои аъзои Созмон ӯҳдадор шудаанд дар ҳамкорӣ бо Созмони Милали Муттаҳид барои ноил шудан ба яке аз мақсадҳои Созмони Милали Муттаҳид, ки аз ҳавасмандгардонӣ ва рушди эҳтироми умумӣ ва риояи ҳуқуқи инсон ва озодиҳои асосӣ барои ҳама, бидуни фарқияти наҷодӣ, ҷинсӣ, забонӣ ё динӣ иборат аст, амалҳои якҷоя ва мустақил анҷом медиҳанд, бо назардошти он ки Эълומияи умумии ҳуқуқи башар эълон медорад, ки тамоми одамон озод ва аз лиҳози шарафу ҳуқуқ бо ҳам баробар ба дунё меоянд ва ҳар як шахс бидуни ягон фарқиат, хусусан, бидуни фарқиат бо нишонаи наҷод, ранги пӯст ё баромади миллӣ бояд тамоми ҳуқуқ ва озодиҳои дар он эълонгардидаро дошта бошад, бо назардошти он ки тамоми одамон дар назди қонун баробаранд ва тибқи қонун ба ҳифзи баробар аз ҳама гуна таъбир ва аз ҳама гуна таҳриқ ба таъбир ҳуқуқ доранд, бо назардошти он ки Созмони Милали Муттаҳид мустамликадор ва ҳама гуна амали бо он вобастаи сегрегатсия ва таъбирро дар қучое набошад ва дар қадом шакле ки онҳо зоҳир мегарданд, маҳкум намудааст ва Эълумияи оид ба додани истиқлолият ба кишварҳо ва халқҳои мустамлика аз 14 декабри соли 1960 (резолютсияи 1514 (XV) Ассамблеяи Генералӣ) зарурати фавран ва бечунучаро ба ин хотима бахшиданро тасдиқ ва ботантана эълон намудааст, бо назардошти он ки Эълумияи Созмони Милали Муттаҳид дар бораи барҳам додани тамоми шаклҳои таъбири наҷодӣ аз 20 ноябри соли 1963 (резолютсияи 1904 (XVIII) Ассамблеяи Генералӣ) зарурати ҳарчи зудтар барҳам додани таъбири наҷодиро дар тамоми ҷаҳон, дар ҳама гуна шаклҳо ва зухуроти он ва таъмини дарку эҳтироми шаъну шарафи шахсияти инсонро ботантана тасдиқ менамояд, бо боварӣ аз он ки ҳама гуна назарияи бартарияти ба фарқиати наҷодӣ асосёфта аз ҷиҳати илмӣ ғалат, аз ҷиҳати маънавӣ- ношоиста ва аз ҷиҳати иҷтимоӣ - беадолатона ва хатарнок мебошад ва наметавонад барои таъбири наҷодӣ дар қучое набошад, на дар назария ва на дар амалия далел бошад, бо тасдиқи он ки таъбири одамон бо нишонаи наҷод, ранги пӯст ё баромади этникӣ барои муносибатҳои дӯстона ва осоиштаи байни миллатҳо монеа мебошад ва метавонад боиси ҳалалдор шудани судӣ ва амнияти байни халқҳо, инчунин ҳамзистии муносиби шахсон ҳатто дар дохили як давлат гардад, бо боварӣ аз он ки мавҷудияти монеаҳои наҷодӣ ҳилофи ғояҳои ҳама гуна ҷомеаи инсонӣ мебошад, бо изҳори ташвиш аз зухуроти таъбири наҷодӣ, ки ханӯз дар баъзе минтақаҳои ҷаҳон ба мушоҳида мерасад, инчунин сиёсати давлатии ба принципҳои

бартарияти нажодӣ ё бадбинии нажодӣ, ба монанди сиёсати апартеид, сегрегатсия ё тақсимот асосёфта, бо азми қатъӣ чиҳати андешидани тамоми тадбирҳои зарурӣ барои ҳарчи зудтар барҳам додани таъбири нажодӣ дар тамоми шаклҳо ва зухуроти он ва пешгирию решақан намудани назарияҳо ва амалияи нажодпарастонаи татбиқи онҳо, бо мақсади мусоидат ба якдигарфаҳмӣ байни нажодҳо ва бунёди ҷомеаи байналмилалӣ озод аз ҳама гуна шаклҳои сегрегатсияи нажодӣ ва таъбири нажодӣ, бо назардошти Конвенсияи оид ба таъбир дар соҳаи кироя ва меҳнат, ки Ташкилоти байналмилалӣ меҳнат дар соли 1958 тасдиқ намудааст ва Конвенсияи оид ба пешгирии таъбир дар соҳаи маориф, ки Созмони Милали Муттаҳид оид ба масъалаҳои маориф, илм ва фарҳанг дар соли 1960 тасдиқ намудааст, бо майлу хоҳиши татбиқ намудани принципҳои дар Эълумияи Созмони Милали Муттаҳид дар бораи барҳам додани тамоми шаклҳои таъбири нажодӣ баёнгардида ва барои ноил гардидан ба ин мақсад таъмин намудани доиргардии ҳарчи зудтари тадбирҳои амалӣ, ба мувофиқаи зайл расиданд:

ҚИСМИ I

Моддаи 1

1. Дар ин Конвенсия ибораи "таъбири нажодӣ" ҳама гуна фарқият, хоричқунӣ, маҳдудсозӣ ё афзалиятро ифода мекунад, ки ба нишонаҳои нажод, ранги пӯст, баромади авлодӣ, миллӣ ё этникӣ асос ёфта, мақсади онҳо ё оқибати онҳо нобудсозӣ ё нописандии эътироф, истифода ё баробар татбиқ кардани ҳуқуқ ва озодиҳои асосии инсон дар соҳаҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ё ҳама гуна дигар соҳаҳои ҳаёти ҷамъиятӣ мебошад.

2. Ин Конвенсия нисбати фарқиятҳо, хоричқуниҳо, маҳдудиятҳо ё афзалиятҳо, ки давлатҳои аъзои ин Конвенсия дар байни шаҳрвандон ва ғайришаҳрвандон ба роҳ мемонанд, истифода намегардад.

3. Ҳеҷ чиз дар ин Конвенсия наметавонад ҳамчун то андозае таъсиррасонанда ба муқаррароти қонунгузори давлатҳои аъзо марбут ба мансубияти миллӣ, шаҳрвандӣ ё натурализатсия шарҳ дода шавад, ба шарте ки дар чунин қарорҳо нисбати ягон миллати муайян таъбир зоҳир нагардад.

4. Қабули тадбирҳои махсус бо мақсади истисноии таъмини пешрафти зарурии баъзе гурӯҳҳои нажодӣ ё этникӣ ё шахсонӣ алоҳидаи эҳтиёҷманд ба муҳофизате, ки метавонад барои он зарур бошад, ки ба чунин гурӯҳҳо ё шахсон истифодаи баробар ва татбиқи ҳуқуқ ва озодиҳои асосии инсонро таъмин намояд, ҳамчун таъбири нажодӣ арзёбӣ намегардад, ба шарте ки зимнан чунин тадбирҳо дар натиҷа боиси нигоҳ доштани ҳуқуқҳои махсус барои гурӯҳҳои мухталифи нажодӣ нагарданд ва онҳо баъд аз ноил гардидан ба он мақсадҳо, ки барояшон онҳо ҷорӣ карда шуда буданд, дар ҳоли эътибор боқӣ намонанд.

Моддаи 2

1. Давлатҳои аъзо таъбири нажодиро маҳкум мекунанд ва ӯҳдадор мешаванд, ки бидуни таъхир, бо тамоми усулҳои имконпазир сиёсати барҳам

додани тамоми шаклҳои таъбири наҷодиро ба роҳ мемонанд ва ба ҳамдигарфаҳмии байни тамоми наҷодҳо мусоидат менамоянд ва бо ин мақсад:

а) ҳар як давлати узв ўҳдадор мешавад нисбати шахсон, гурӯҳҳо ё муассисаҳо ягон кирдор ё амали вобаста ба таъбири наҷодиро содир намекунад ва кафолат медиҳад, ки тамоми мақомоти давлатӣ ва муассисаҳои давлатӣ, ҳам маҳаллӣ ва ҳам миллӣ мутобиқи ин ўҳдадориҳо амал хоҳанд кард;

б) ҳар як давлати узв ўҳдадор мешавад таъбири наҷодиро, ки ягон шахс ё ташкилот амалӣ менамояд, ҳавасманд, ҳимоя ва дастгирӣ нахоҳад кард;

с) ҳар як давлати узв бояд барои аз нав дида баромадани сиёсати ҳукумат дар доираи миллӣ ва маҳаллӣ, инчунин барои ислоҳ ва бекор кардан ё лаҷв намудани ҳама гуна қонунҳо ва қарорҳои, ки боиси пайдоиш ё пойдор гардидани таъбири наҷодӣ дар ҳама ҷое, ки он вучуд дорад, тадбирҳои самарабахш андешад;

д) ҳар як давлати узв бояд бо истифодаи тамоми воситаҳои зарурӣ, аз ҷумла тадбирҳои қонунгузорӣ, вобаста ба вазъият, таъбири наҷодиро, ки ҳама гуна шахсон, гурӯҳҳо ё ташкилотҳо амалӣ менамоянд, манъ кунад ва ба он хотима бахшад;

е) ҳар як давлати узв ўҳдадор мешавад дар ҳолатҳои зарурӣ ташкилотҳо ва ҷунбишҳои муттаҳидкунандаи гуногуннаҷодӣ, ҳамчунин дигар тадбирҳои барои рафъи монеаҳои наҷодӣ равонагардидаро ҳавасманд гардонад ва онҳоеро, ки ба таъмиқи тақсимои наҷодӣ мусоидат менамоянд, дастгирӣ нахоҳад кард.

2. Давлатҳои аъзо бояд дар ҳолатҳои зарурӣ тадбирҳои махсус ва мушаххасро дар соҳаҳои иҷтимоӣ, иқтисодӣ, фарҳангӣ ва дигар соҳаҳо бо мақсади таъмини рушди матлуб ва ҳифзи баъзе гурӯҳҳои наҷодӣ ё шахсони ба онҳо тааллуқдошта андешанд, то ки истифодаи пурра ва баробари ҳуқуқ ва озодиҳои асосии инсонро ба онҳо кафолат диҳанд. Чунин тадбирҳо ба ҳеҷ вачҳ набояд баъд аз ноил гардидан ба он мақсадҳо, ки барояшон онҳо ҷорӣ карда шуда буданд, дар натиҷа боиси нигоҳдории ҳуқуқҳои нобаробар ё махсус барои гурӯҳҳои мухталифи наҷодӣ гарданд.

Моддаи 3

Давлатҳои аъзо сегрегатсияи наҷодӣ ва апартеидро махсус маҳкум намуда, ўҳдадор мешаванд ҳама гуна чунин амалҳоро дар қаламраве, ки дар доираи ҳуқуқи онҳо қарор дорад, пешгирӣ, манъ ва решакан кунанд.

Моддаи 4

Давлатҳои аъзо ҳама гуна ташвиқот ва тамоми ташкилотҳоеро, ки дар заминаи ғояҳо ё назарияҳои бартарияти як наҷод ё гурӯҳи шахсони ранги муайяни пӯст ё баромади этникӣ ё онҳоеро, ки кӯшиш доранд нафрат ва таъбири наҷодиро дар ҳама гуна шакл асоснок созанд ё ҳавасманд гардонанд, маҳкум мекунанд ва ўҳдадор мешаванд тадбирҳои ғаврӣ ва мусбие андешанд, ки ба решакан намудани ҳама гуна таҳрик ба чунин таъбир ё

амалҳои таъбиз равона гардидаанд ва бо ин мақсад онҳо мутобиқи принципҳои дар Эълومیяи умумии ҳуқуқи башар ва ҳуқуқҳои ба таври возеҳ дар моддаи 5 ин Конвенсия баёнгардида, ҳамчунин:

а) ҳама гуна паҳнкунии ғояҳои ба бартарият ё нафрати наҷодӣ асосёфта, ҳама гуна таҳриқ ба таъбизи наҷодӣ, инчунин тамоми амалҳои зӯроварӣ ё таҳриқ ба чунин амалҳоро, ки зидди ҳама гуна наҷод ё гурӯҳҳои шахсони дигар ранги пӯст ё баромади этникӣ равона гардидаанд, инчунин пешниҳод намудани ҳама гуна кӯмак барои амалӣ сохтани фаъолияти наҷодпарастӣ, аз ҷумла маблағгузориҳои онро ҳамчун ҷиноятӣ бо қонун ҷазододашаванда эълон мекунанд;

б) ташкилотҳо, инчунин фаъолияти муташаккил ва ҳама гуна фаъолияти дигари ташвиқотино, ки таъбизи наҷодиро ҳавасманд мегардонанд ва ба он таҳриқ мекунанд, ғайриқонунӣ эълон ва манъ мекунанд ва иштирок дар чунин ташкилотҳо ё дар чунин фаъолиятро ҷиноятӣ бо қонун ҷазододашаванда эътироф менамоянд;

с) ҳавасмандгардонии таъбизи наҷодӣ ё таҳриқ ба онро ба мақомоти ҳокимияти давлатии миллӣ ё маҳаллӣ ё муассисаҳои давлатӣ иҷозат намедиҳанд.

Моддаи 5

Мутобиқи ўҳдадорихои асосии дар моддаи 2 ин Конвенсия баёнгардида давлатҳои аъзо ўҳдадор мешаванд таъбизи наҷодиро дар тамоми шаклҳои манъ ва барҳам диҳанд ва баробарҳуқуқии ҳар як шахсро дар назди қонун, бидуни фарқияти наҷодӣ, ранги пӯст, баромади миллӣ ё этникӣ, хусусан нисбати татбиқи ҳуқуқҳои зерин таъмин намоянд:

а) ҳуқуқи баробарӣ дар назди суд ва тамоми дигар мақомоте, ки адлияи судиро амалӣ менамоянд;

б) ҳуқуқи амнияти шахсӣ ва ҳимоя аз ҷониби давлат аз зӯроварӣ ё захми ҷисмонӣ, ки чи аз ҷониби шахсони мансабдори ҳукуматӣ, чи аз ҷониби ягон шахси алоҳида, гурӯҳҳо ё муассисаҳо расонида мешавад;

с) ҳуқуқҳои сиёсӣ, аз ҷумла ҳуқуқи иштирок дар интихобот - овоздиҳӣ ва пешбарӣ намудани номзадҳои худ - дар асоси ҳуқуқи интихоботи умумӣ ва баробар, ҳуқуқи иштирок дар идораи кишвар, ҳамчунин дар идораи қорҳои давлатӣ дар ҳама гуна зинаҳо, инчунин ҳуқуқи дастрасии баробар ба хизмати давлатӣ;

д) дигар ҳуқуқҳои шахрвандӣ, аз ҷумла:

i) ҳуқуқи ҳаракат ва истиқомати озод дар ҳудуди давлат;

ii) ҳуқуқи тарқ намудани ҳама гуна кишвар, аз ҷумла кишвари худ ва бозгаштан ба кишвари худ;

iii) ҳуқуқ ба шахрвандӣ;

iv) ҳуқуқи бастанӣ ақди никоҳ ва интихоби ҳамсар;

v) ҳуқуқи соҳибият ба амвол, чи дар алоҳидагӣ ва чи якҷоя бо дигарон;

vi) ҳуқуқ ба мерос;

vii) ҳуқуқи озодӣ ба ақида, вичдон ва дин;

viii) ҳуқуқи озодӣ ба фикру ақида ва озодона изҳор намудани онҳо;

ix) ҳуқуқи озода ба ҷамъомадҳо ва ассотсиатсияҳои осоишта;

e) ҳуқуқҳо дар соҳаи иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ, аз ҷумла:

i) ҳуқуқ ба меҳнат, интиҳоби озодаи кор, шароити одилона ва мусоиди меҳнат, муҳофизат аз бекорӣ, пардохти баробар барои меҳнати баробар, мукофоти одилона ва қаноатбахш;

ii) ҳуқуқ ба таъсиси иттифоқҳои касаба ва дохил шудан ба онҳо;

iii) ҳуқуқ ба манзил;

iv) ҳуқуқ ба тандурустӣ, кӯмаки тиббӣ, таъминоти иҷтимоӣ ва хизматрасонии иҷтимоӣ;

v) ҳуқуқ ба маълумот ва тарбияи касбӣ;

vi) ҳуқуқ ба иштироки баробар дар ҳаёти фарҳангӣ;

f) ҳуқуқи дастрасӣ ба ҳама гуна ҷой ё ҳама гуна хизматрасонии барои истифодаи ҷамъиятӣ, таъингардида, масалан, нақлиёт, меҳмонхонаҳо, ресторанҳо, қаҳвахонаҳо, театрҳо ва боғҳои истироҳатӣ.

Моддаи 6

Давлатҳои аъзо ба ҳар як шахсе, ки доираи ҳуқуқи онҳо ба он паҳн мегардад, ҳимояи самарабахш ва воситаҳои ҳимояро тавассути судҳои салоҳиятдори миллӣ ва дигар институтҳои давлатӣ дар сурати ҳама гуна кирдорҳои таъбири наҷодӣ, таҳриқи хилофи ин Конвенсия, ба ҳуқуқҳои инсонии ӯ ва озодаҳои асосӣ инчунин ҳуқуқи ба ин судҳо пешниҳод намудани даъвоҳо оид ба ҷабрҳои одилона ва баробар ё қонсгардонӣ барои ҳама гуна зиёни дар натиҷаи чунин таъбир расонидашударо таъмин мекунанд.

Моддаи 7

Давлатҳои аъзо ӯҳдадор мешаванд, аз ҷумла дар соҳаи таълиму тарбия, фарҳанг ва иттилоот, бо мақсади мубориза бо хурофоте, ки боиси таъбири наҷодӣ мегардад, ҳавасмандгардонии якдигарфаҳмӣ, тоқатпазирӣ ва дӯстии байни миллатҳо ва гурӯҳҳои наҷодӣ ё этникӣ, инчунин ташвиқи мақсадҳо ва принципҳои Оинномаи Созмони Милали Муттаҳид, Эълумияи умумии ҳуқуқи башар, Эълумияи Созмони Милали Муттаҳид дар бораи барҳам додани тамоми шаклҳои таъбири наҷодӣ ва ин Конвенсия тадбирҳои фаврӣ ва самарабахш андешанд.

ҚИСМИ II

Моддаи 8

1. Бояд Кумита дар бораи барҳам додани таъбири наҷодӣ (минбаъд "Кумита" номида мешавад), ки иборат аз ҳаҷдаҳ коршиноси дорони сифатҳои баланди ахлоқӣ ва беғаразии эътирофгардида мебошанд, таъсис дода шавад. Ин коршиносонро давлатҳои аъзо аз ҷумлаи шахрвандони худ, ки бояд ӯҳдадорихоӣ худро ба сифати шахсӣ иҷро намоянд, интиҳоб мекунанд ва

зимнан тавачҷӯҳ ба тақсимои одилонаи географӣ ва намояндагии шаклҳои мухталифи тамаддун, инчунин системаҳои асосии ҳуқуқӣ зоҳир мегардад.

2. Аъзои Кумита ба тариқи овоздиҳии пинҳонӣ аз ҷумлаи шахсони ба рӯйхат воридгардидае, ки давлатҳои аъзо пешбарӣ намудаанд, интиҳоб карда мешаванд. Ҳар як давлати узв метавонад як шахсро аз ҷумлаи шахрвандони худ пешбарӣ намояд.

3. Интиҳоботи ибтидоӣ пас аз шаш моҳи баъди эътибор пайдо намудани ин Конвенсия доир карда мешаванд. Ҳар дафъа, ақаллан се моҳ пеш аз рӯзи интиҳобот, Котиби генералии Созмони Милали Муттаҳид ба давлатҳои аъзо бо мактуб муроҷиат намуда, онҳоро даъват мекунад, ки номҳои шахсони пешбаринамудаашонро дар мӯҳлати ду моҳ пешниҳод намоянд. Котиби генералӣ рӯйхатеро таҳия менамояд, ки дар он бо тартиби алифбой ҳамаи шахсоне, ки ҳамин тариқ пешбарӣ шудаанд, ворид гардидаанд ва дар он давлатҳои аъзое, ки онҳоро пешбарӣ кардаанд, нишон дода шудаанд ва ин рӯйхатро ба давлатҳои аъзои ин Конвенсия пешниҳод мекунад.

4. Интиҳоби аъзои Кумита дар маҷлисиҳои давлатҳои аъзои Конвенсия, ки Котиби генералӣ дар Муассисаҳои марказии Созмони Милали Муттаҳид даъват мекунад, доир карда мешаванд. Дар ин маҷлис, ки дар он аз се ду ҳиссаи давлатҳои аъзо ҷорумро ташкил медиҳанд, аъзои ба Кумита интиҳобшуда он номзадҳое мебошанд, ки шумораи бештари овозҳо ва аксарияти овозҳои намояндагони ҳузурдошта ва дар овоздиҳӣ иштирокнамудаи давлатҳои аъзои ин Конвенсияро сазовор шудаанд.

5. а) Аъзои Кумита ба мӯҳлати чор сол интиҳоб мегарданд, вале мӯҳлати ваколатҳои нӯҳ аъзои дар интиҳоботи аввал интиҳобгардида дар охири давраи дусола ба анҷом мерасад; феврал пас аз интиҳоботи аввал номҳои ин нӯҳ аъзо дар асоси қуръа аз ҷониби раиси Кумита муайян карда мешаванд;

б) барои пур кардани ҷойҳои ишғолнагардидаи пешбининашуда давлати узви Конвенсия, ки коршиноси он минбаъд узви Кумита намебошад, коршиноси дигарро аз ҷумлаи шахрвандони худ таъин мекунад, ба шарте ки Кумита маъқул донад.

6. Давлатҳои аъзо барои пӯшонидани хароҷоти аъзои Кумита дар давраи дар Кумита иҷро намудани вазифа масъул мебошанд.

Моддаи 9

1. Давлатҳои аъзо ӯҳдадор мешаванд ба Котиби генералии Созмони Милали Муттаҳид барои аз ҷониби Кумита баррасӣ гардидан оид ба тадбирҳои андешидашудаи қонунгузорӣ, судӣ, маъмурӣ ё дигар тадбирҳое, ки бо кӯмаки онҳо муқаррароти ин Конвенсия татбиқ мегарданд, маъруза пешниҳод намоянд: а) дар давоми як соли пас аз барои ин давлат эътибор пайдо намудани ин Конвенсия; ва б) минбаъд ҳар ду сол ва ҳар лаҳзае, ки Кумита онро талаб мекунад. Кумита метавонад аз давлатҳои аъзои Конвенсия иттилооти иловагӣ дархост намояд.

2. Кумита ҳар сол тавассути Котиби Генералӣ ба Ассамблеяи Генералии Созмони Милали Муттаҳид маъруза оид ба фаъолияти худ пешниҳод мекунад ва метавонад пешниҳод ва тавсияҳои умумие ворид намояд, ки ба

омӯзиши маърузаҳо ва иттилоотӣ аз давлатҳои аъзои Конвенсия гирифташуда асос ёфтаанд. Ба маълумоти Ассамблеяи Генералӣ чунин пешниҳодҳо ва тавсияҳои умумӣ якҷоя бо эродҳои баённамудаи давлатҳои аъзои Конвенсия, агар чунин эродҳо баён гардида бошанд, расонида мешаванд.

Моддаи 10

1. Кумита қоида ва расмиёти худро муқаррар мекунад.
2. Кумита шахсони мансабдори худро ба мӯҳлати ду сол интихоб менамояд.
3. Котиботи Кумита аз ҷониби Котиби генералии Созмони Милали Муттаҳид таъмин мегардад.
4. Маҷлисиҳои Кумита одатан дар Муассисаҳои марказии Созмони Милали Муттаҳид гузаронида мешаванд.

Моддаи 11

1. Агар ягон давлати узв чунин шуморад, ки дигар давлати узв муқаррароти Конвенсияро иҷро намекунад, он метавонад дар ин бора ба Кумита маълумот диҳад. Кумита баъдан ин маълумотро ба давлати манфиатдори узв таҳвил менамояд. Дар мӯҳлати се моҳ давлате, ки огоҳинома гирифтааст ба Кумита баённома ё изҳороти хаттӣ пешниҳод менамояд, ки дар онҳо ин масъала ва тадбирҳои, ки метавонанд аз ҷониби ин давлат андешида шаванд, баён гардидаанд.
2. Агар масъала бо қаноатмандии ҳар ду давлат бо роҳи музокироти дучониба ё дигар роҳҳои ба онҳо дастрасбуда дар тӯли шаш моҳи пас аз огоҳиномаи аввалинро гирифтани чунин давлат танзим нагардад, он гоҳ ҳар кадоме аз ин ду давлат ҳуқуқ дорад бори дигар ин масъаларо бо роҳи ирсали огоҳиномаи дахлдор ба Кумита, инчунин ба дигар давлат, ба баррасии Кумита пешниҳод намояд.
3. Кумита масъалаи мутобиқи банди 2 ин модда ба он таҳвилгардидаро баъд аз муқаррар намудани он ки мутобиқи принсипҳои эътирофи умуми ҳуқуқи байналмилалӣ тамоми воситаҳои дастраси дохилии ҳифзи ҳуқуқ дар ин маврид санчида ва истифода шудаанд, мавриди баррасӣ қарор медиҳад. Ин қоида дар он ҳолатҳои амал намекунад, ки истифодаи ин воситаҳо аз ҳад зиёд тӯл мекашад.
4. Оид ба ҳама гуна масъалаҳои, ки ба баррасии он таҳвил гардидаанд, Кумита метавонад ба давлатҳои манфиатдори аъзо пешниҳод намояд, ки ҳама гуна иттилооти марбут ба парвандаро муҳайё кунанд.
5. Агар ягон масъала аз ин муқаррароти модда бароянда мавриди баррасии Кумита қарор дошта бошад, он гоҳ давлатҳои манфиатдори аъзо ҳуқуқ доранд намояндагони худро барои иштирок дар маҷлисиҳои Кумита бе ҳуқуқи овоз дар давраи баррасии ин масъала фиристонанд.

Моддаи 12

1. а) Пас аз он ки Кумита тамоми иттилооти зарур ҳисобидашро гирифта дақиқ тафтиш кардааст, Раис Комиссияи мусолиҳаи махсусро (минбаъд "Комиссия" номида мешавад) дар ҳайати панҷ нафар, ки метавонанд аъзои Кумита бошанд ё набошанд, таъин менамояд. Аъзои Комиссия бо розигии яқдилонаи тарафҳои баҳс таъин карда мешаванд ва Комиссия хизматҳои неки худро ба давлатҳои манфиатдор бо мақсади танзими осоиштаи ин масъала дар асоси риояи муқаррароти Конвенсия пешниҳод менамояд.

б) Агар байни давлатҳои тарафҳои баҳс дар тӯли се моҳ дар мавриди тамоми ҳайат ё қисми ҳайати Комиссия мувофиқа ба даст наояд, он гоҳ он аъзои Комиссия, ки дар мавриди таъиноташон байни давлатҳои тарафҳои баҳс мувофиқа ба даст наомадааст, аз ҳайати аъзои Кумита бо аксарияти аз се ду ҳиссаи овозҳо бо роҳи овоздиҳии пӯшида интихоб карда мешаванд.

2. Аъзои Комиссия вазифаҳои худро бо сифатҳои шахсии худ иҷро мекунанд. Онҳо набояд шаҳрвандони давлатҳои тарафҳои баҳс ё давлати ғайри узви Конвенсия бошанд.

3. Комиссия Раиси худро интихоб мекунад ва қоидаҳои расмиёти худро муқаррар менамояд.

4. Маҷлисиҳои Комиссия одатан дар Муассисаҳои марказии Созмони Милали Муттаҳид ё бо қарори Комиссия дар ҳама гуна дигар ҷойи мувофиқ гузаронида мешаванд.

5. Котибот, ки мутобиқи банди 3 моддаи 10 Конвенсия таъмин карда мешавад, ҳамчунин ба Комиссия хизмат мерасонад, агар баҳси байни давлатҳои аъзои Конвенсия боиси таъсиси Комиссия гардад.

6. Давлатҳое, ки тарафҳои баҳс мебошанд, тамоми хароҷоти аъзои Комиссияро мутобиқи сметаи пешбиниамудаи Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид ба ҳиссаҳои баробар ба ўҳда доранд.

7. Котиби Генералӣ ҳуқуқ дорад хароҷоти Комиссияро дар мавриди зарурат, то аз ҷониби давлатҳои тарафҳои баҳс мутобиқи банди 6 ин модда ҷуброн гардидан, пардозад.

8. Иттилооти дастраснамуда ва омӯхтаи Кумита ба ихтиёри Комиссия пешниҳод мегардад ва Комиссия метавонад ба давлатҳои манфиатдор пешниҳод намояд, ки ҳама гуна иттилооти марбут ба парвандаро пешкаш кунанд.

Моддаи 13

1. Ҳангоме ки Комиссия масъаларо пурра баррасӣ мекунад, он бояд маърузае таҳия ва ба Раиси Кумита пешниҳод намояд, ки дар он оид ба ҳама масъалаҳои марбут ба ҷониби воқеии баҳси байни тарафҳо ҳулосаҳо ва тавсияҳои мавҷуд бошанд, ки он барои ҳалли баҳс зарур меҳисобад.

2. Раиси Кумита бояд маърузаи Комиссияро ба ҳар як давлати тарафи баҳс фиристонанд. Дар мӯҳлати се моҳ ин давлатҳо бояд дар мавриди розӣ будан ё розӣ набудан ба тавсияҳои дар маърузаи Комиссия мавҷудбуда ба Раиси Кумита хабар диҳанд.

3. Пас аз гузаштани давраи дар банди 2 ин модда пешбинигардида, Раиси Комиссия бояд маърузаи Комиссия ва изҳороти давлатҳои манфиатдори аъзоро ба дигар давлатҳои аъзои Конвенсия фириstonад.

Моддаи 14

1. Давлати узв метавонад ҳар лаҳза изҳорот намояд, ки он салоҳияти Кумитаро дар доираи ҳукукии худ чиҳати қабул намудан ва баррасӣ кардани маълумот аз шахсони алоҳида ё гурӯҳи шахсоне, ки тасдиқ менамоянд, ки онҳо ҷабрдидаи аз ҷониби давлати узв ҳалалдор гардидани ягон ҳукуки дар ин Конвенсия баёнгардида мебошанд, эътироф мекунад. Кумита набояд ягон маълумоти ба он давлати узви Конвенсия дахлдоштаеро, ки чунин изҳоротро баён накардааст, гирад.

2. Ҳама гуна давлати узв, ки изҳороти дар банди 1 ин модда пешбинигардидаро баён мекунад, метавонад дар доираи системаи миллии ҳукукии худ мақомро таъсис ё нишон диҳад, ки барои дар доираи ҳукукии худ қабул ва баррасӣ намудани арзномаҳои шахсони алоҳида ё гурӯҳи шахсоне, ки тасдиқ менамоянд, ки онҳо ҷабрдидаи аз ҷониби давлати узв ҳалалдор гардидани ягон ҳукуки дар ин Конвенсия баёнгардида мебошанд ва дигар воситаҳои дастраси маҳаллии ҳифзи ҳуқуқро истифода намудаанд, салоҳиятдор мебошад.

3. Изҳороти мутобиқи банди 1 ин модда баёнгардида, инчунин номи ҳама гуна мақоме, ки мутобиқи банди 2 ин модда таъсис ё нишон дода шудааст, бояд аз ҷониби давлати дахлдори узв ба Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид барои нигоҳдорӣ супурда шаванд, Котиби Генералӣ нусхаҳои онҳоро ба давлатҳои боқимондаи аъзо мефиристад.

Изҳорот дар ҳар лаҳза метавонад бо тариқи огоҳонидани Котиби Генералӣ бозпас гирифта шавад, вале ин набояд ба ҳеч вачҳ ба маълумотҳои, ки мавриди баррасии Кумита қарор доранд, таъсир расонад.

4. Рӯйхати арзномаҳо аз ҷониби мақоми таъсисдодашуда ё мутобиқи банди 2 ин модда нишондодашуда таҳия мегардад ва нусхаҳои тасдиқгардидаи ин рӯйхат ҳар сол тавассути каналҳои дахлдор ба Котиби Генералӣ супурда мешаванд, зимнан мундариҷаи онҳо набояд ошкор карда шавад.

5. Дар ҳолатҳои ки арзномадиҳанда аз амалҳои мақоме, ки мутобиқи банди 2 ин модда таъсис ё нишон дода шудааст, қонеъ нагардад, ӯ ҳуқуқ дорад дар мӯҳлати шаш моҳ ин масъаларо ба Кумита таҳвил намояд.

6. а) Кумита бо тартиби маҳрамона ҳама гуна маълумоти гирифтаашро ба тавҷӯҳи давлати узв, ки барои вайрон кардани ягон муқаррароти Конвенсия айбдор карда мешавад, мерасонад, вале шахси дахлдор ё гурӯҳи шахсон бе розигии возеҳи он ё онҳо номбар карда намешаванд. Кумита набояд маълумоти беимзоро қабул намояд.

б) Дар мӯҳлати се моҳ давлати огоҳ-убратӣ нома гирифта ба Кумита баённома ё изҳороти хаттӣ пешниҳод мекунад, ки дар он ин масъала ва тадбирҳои, ки аз ҷониби ин давлат метавонистанд андешида шаванд, инъикос мегарданд.

7. а) Кумита маълумотро бо назардошти тамоми далелҳое, ки аз ҷониби давлати манфиатдори узв ва арзномадиҳанда ба ихтиёри он пешниҳод гардидаанд, баррасӣ менамояд. Кумита набояд ягон маълумоти ҳеҷ гуна арзномадиҳандаро баррасӣ намояд, агар он муқаррар накунад, ки арзномадиҳанда ҳама воситаҳои дастраси дохилии ҳифзи ҳуқуқро истифода кардааст. Вале ин қоида дар ҳолатҳое, ки истифодаи ин воситаҳо аз ҳад зиёд тӯл мекашад, амал намекунад.

б) Кумита пешниҳодҳо ва тавсияҳои худро, агар онҳо мавҷуд бошанд, ба давлати манфиатдори узв ва арзномадиҳанда мефиристад.

8. Кумита фишурдаи чунин маълумотҳо, дар ҳолати зарурӣ бошад, ҳамчунин шарҳи мухтасари баённомаҳо ва изҳороти давлатҳои манфиатдори аъзо, инчунин пешниҳодҳо ва тавсияҳои яроқро низ ба маърузаи ҳарсолаи худ ворид мекунад.

9. Кумита салоҳиятдор аст вазифаҳои дар ин модда пешбинигардаро танҳо дар ҳолатҳое иҷро намояд, ки ақаллан даҳ давлатҳои аъзои Конвенсия мутобиқи банди 1 ин модда изҳорот намуда бошанд.

Моддаи 15

1. То ноил шудан ба мақсадҳои Эълумия оид ба додани истиқлолият ба кишварҳо ва халқҳои мустамлика, ки дар резолютсияи 1514 (XV) Ассамблеяи Генералӣ аз 14 декабри соли 1960 зикр шудаанд, муқаррароти ин Конвенсия ба ҳеҷ вачҳ ҳуқуқи додани арзномаро, ки дар асоси дигар ҳуҷҷатҳои байналмилалӣ ё аз ҷониби Созмони Милали Муттаҳид ва муассисаҳои махсуси он ба ин халқҳо дода шудаанд, маҳдуд намекунад.

2. а) Кумитаи мутобиқи банди 1 моддаи 8 ин Конвенсия таъсисдодашуда нусхаҳои арзномаҳоро аз мақомоти Созмони Милали Муттаҳид, ки бо масъалаҳои бевосита ба принципҳо ва мақсадҳои ин Конвенсия тааллуқдошта машғуланд, мегирад ва ҳангоми баррасии арзномаҳои истиқоматкунандагони ҳудудҳои таҳти васоят ва ғайрихудидора ва ҳама гуна ҳудудҳои дигаре, ки нисбати онҳо резолютсияи 1514 (XV) марбут ба масъалаҳои пешбининамудаи ин Конвенсия, ки таҳти баррасии ин мақомот қарор доранд, ба онҳо оид ба ин арзномаҳо фикру ақида ва тавсияҳо пешниҳод мекунад.

б) Кумита аз мақомоти салоҳиятдори Созмони Милали Муттаҳид нусхаҳои маърузаҳои марбут ба тадбирҳои қонунгузорӣ, судӣ, маъмурӣ ва дигар тадбирҳои бевосита ба принципҳо ва мақсадҳои ин Конвенсия алоқаманд буда, аз ҷониби давлатҳои идоракунанда дар ҳудудҳои дар зербандӣ а) ин банд зикргардида анҷом дода мешаванд, мегирад, инчунин дар ин бобат фикру ақидаҳои худро изҳор менамояд ва ба ин мақомот тавсияҳо медиҳад.

3. Кумита ба маърузаи худ ба Ассамблеяи Генералӣ фишурдаи арзномаҳо ва маърузаҳои бевосита, ки аз мақомоти Созмони Милали Муттаҳид гирифтааст, инчунин фикру ақида ва тавсияҳои Кумитаро оид ба ин арзномаҳо ва маърузаҳо ворид мекунад.

4. Кумита аз Котиби генералии Созмони Милали Муттаҳид тамоми иттилооти марбут ба мақсадҳои ин Конвенсия ва иттилооти доир ба ҳудудҳои дар зербанди а) банди 2 ин модда зикргардидаро дархост менамояд.

Моддаи 16

Муқаррароти ин Конвенсия марбут ба танзими баҳсҳо ё баррасии шикоятҳо бидуни зиён ба дигар усулҳои ҳалли баҳсҳо ё шикоятҳо дар соҳаи табъиз, ки дар ҳуҷҷатҳои асосии Созмони Милали Муттаҳид ва муассисаҳои махсуси он ё дар Конвенсияҳои маъқулдонистаи онҳо баён гардидаанд, истифода мешаванд, ва ба давлатҳои аъзо дар истифодаи дигар усулҳои ҳалли баҳсҳо мутобиқи созишномаҳои умумӣ ё махсуси байналмилалӣ дар муносибатҳои байни онҳо амалкунанда монё намегарданд.

ҚИСМИ Ш

Моддаи 17

1. Ин Конвенсия барои имзо кардан аз тарафи ҳамаи давлатҳои аъзои Созмони Милали Муттаҳид ё аъзои ҳама гуна муассисаҳои махсуси он, ҳама давлатҳои аъзои Статути Судӣ Байналмилалӣ ва ҳама гуна дигар давлате, ки Котиби генералии Созмони Милали Муттаҳид онро барои иштирок дар ин Конвенсия даъват намудааст, боз мебошад.

2. Ин Конвенсия бояд тасдиқ карда шавад. Тасдиқномаҳо барои нигоҳдорӣ ба Котиби генералии Созмони Милали Муттаҳид супорида мешаванд.

Моддаи 18

1. Ин Конвенсия барои ҳамроҳшавии ҳамаи давлатҳои аъзо, ки дар банди 1 моддаи 17 ин Конвенсия зикр гардидаанд, боз аст.

2. Ҳамроҳшавӣ аз тариқи ба Котиби генералии Созмони Милали Муттаҳид барои нигоҳдорӣ супоридани ҳуҷҷат дар хусуси ҳамроҳшавӣ, ба амал бароварда мешавад.

Моддаи 19

1. Ин Конвенсия дар рӯзи сиёми баъди барои нигоҳдорӣ ба Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид супорида шудани бисту ҳафтум тасдиқнома ё ҳуҷҷат дар хусуси ҳамроҳшавӣ, эътибор пайдо мекунад.

2. Барои ҳар як давлате, ки ин Конвенсияро тасдиқ мекунад ё ба он баъди барои нигоҳдорӣ супорида шудани бисту ҳафтум тасдиқнома ё ҳуҷҷат дар хусуси ҳамроҳшавӣ, ҳамроҳ мешавад, ин Конвенсия дар рӯзи сиёми баъди санаи барои нигоҳдорӣ супорида шудани тасдиқнома ё ҳуҷҷат дар хусуси ҳамроҳшавии худ он давлат, эътибор пайдо мекунад.

Моддаи 20

1. Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид матни қайдӯ шартҳои, ки давлатҳо дар лаҳзаи тасдиқ кардан ё ҳамроҳшавӣ баён намудаанд, мегирад

ва ба ҳама давлатҳое, ки аъзои ин Конвенсия мебошанд ё давлатҳое, ки метавонанд аъзои ин Конвенсия бошанд, мефиристанд. Ҳар кадом давлате, ки ба қайду шартҳо розӣ набошад, бояд дар мӯҳлати навад рӯз пас аз таърихи огоҳиномаи зикргардида ба Котиби Генералӣ хабар диҳад, ки он ин қайду шартҳоро қабул намекунад.

2. Қайду шартҳои ба мақсаду вазифаҳои ин Конвенсия носозгорбуда, инчунин қайду шартҳое, ки метавонанд ба кори ягон мақомоти дар асоси ин Конвенсия таъсисдодашуда монеъ шаванд, қабул карда намешаванд. Қайду шарт дар сурате носозгор ё ба кор монеъшаванда ҳисобида мешавад, ки агар ҳадди ақал аз се ду ҳиссаи давлатҳои аъзои Конвенсия ба он муқобил бошанд.

3. Қайду шартҳо метавонанд дар ҳар лаҳза бо роҳи огоҳиномаи дахлдоре, ки ба унвони Котиби Генералӣ фиристода шудааст, бозпас гирифта шаванд. Чунин огоҳинома аз рӯзи гирифтани эътибор пайдо мекунад.

Моддаи 21

Ҳар кадом давлати узв метавонад ин Конвенсияро аз тариқи огоҳиномаи хаттӣ фиристандан ба Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид бекор кунад. Бекор кардан баъди гузаштани як сол пас аз дар ин бора огоҳинома гирифтани Котиби Генералӣ эътибор пайдо мекунад.

Моддаи 22

Ҳар кадом баҳс байни ду ё якчанд давлатҳои аъзо дар мавриди тафсир ё истифодаи ин Конвенсия, ки аз тариқи гуфтушунид ё расмиёти махсуси дар ин Конвенсия пешбинишуда ҳал нагардидааст, бо дархости ҳама гуна тарафи баҳс, агар тарафҳои баҳс усули дигари танзимро мувофиқа накарда бошанд, ба Судӣ байналмилалӣ супорида мешавад.

Моддаи 23

1. Талабот оид ба аз нав дида баромадани ин Конвенсия метавонадидар ҳар лаҳза аз ҷониби ҳар кадом давлати узв ба тариқи огоҳиномаи хаттӣ, ки ба унвони Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид фиристода шудааст, пешниҳод карда шавад.

2. Ассамблеяи Генералии Созмони Милали Муттаҳид дар бораи он кадом тадбирҳоро бинобар чунин талабот бояд андешид, дар сурати мавҷуд будани чунин талабот, қарор қабул менамояд.

Моддаи 24

Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид маълумотро ба ҳамаи давлатҳои дар банди 1 моддаи 17 ин Конвенсияро зикргардида дар хусуси:

- a) имзо кардан, тасдиқ кардан ва ҳамроҳшавӣ мутобиқи моддаҳои 17 ва 18;
- b) таърихи эътибор пайдо кардани ин Конвенсия мутобиқи моддаи 19;
- c) маълумотҳо ва эълонияҳои мутобиқи моддаҳои 14, 20 ва 23 гирифташуда;

ё) бекор кардан мутобиқи моддаи 21 мерасонад.

Моддаи 25

1. Ин Конвенсия, ки матнҳои англисӣ, испанӣ, хитойӣ, русӣ ва франсавиаш он бо ҳам баробар аст, дар бойгонии Созмони Милали Муттаҳид нигоҳ дошта мешавад.

2. Котиби Генералии Созмони Милали Муттаҳид нусхаҳои тасдиқшудаи ин Конвенсияро ба ҳамаи давлатҳое, ки ба ҳама гуна категорияҳои дар банди 1 моддаи 17 Конвенсия зикргардида мансубанд, мефиристонад.

